

Musiqinin Şövkəti

OKTAY HACIMUSALI

Bu səs qüdrəti milyonların ürəyində Şövkət Ələkbərova ünvanlı bir məhəbbət ocağı qalayıb. Səs ruh kimi ölməzdir. Birca fərq var ki, hər ruh yalnız bir bədəndə qərar tutur. Bir ruhla, bir ömürlə dünyamıza gələn səs isə milyon-milyon qəlblərə bir anda yol tapa bilən, kö-nülləri ovudub, ağladan möcüzədir. Bu hər kəsə qismət olmayan və həm də hər kəsin olan bir gözəllikdir. Musiqimizin "Qarabağ şikəstəsi" nə köçən, "Ağ çığay"ına hopen, "Sevgi nəğməsi"ndə, "Məhəbbət"ində qərar tapan bir səs də var musiqi dünyamızda. Şövkət Ələkbərova səsi. Müğənnilik onun tale yazısıdır, bir gün "təsədüf" kimi qarşısına çıxaraq Şövkət sahneyə aparıb. Həmişə anasının çalışdığı orkestrə gələn balaca Şövkət kollektivin rəhbərinin təkidi ilə sahneyə çıxıb. Sonra o, "Kəndlilər evi"ndəki özəfəliyyət kollektivinə yazılıb. 1937-ci ildə bədi özəfəliyyət kollektivlərinin müsabiqəsində iştirak edib. Müsəbiqənin məsuliyyətli tərəfi həm də onda olub ki, iştirakçıların çoxu İsmayil Üzeyir Hacıbəyov, Səid Rüstəmov, Bülbül kimi görkəmli sənətkarlar qiymətləndirib. Opera Teatrında keçirilən yekun konsertdə Şövkət Ələkbərova "Qarabağ şikəstəsi"ni oxuyub. Həmin gün səsi, ifası bəyonilən öz istedadlı gəncdən biri idi Şövkət Ələkbərova. Sonradan həmin gəncərlə - Fatma Mehriyeva və Gülağa Məmmədovla sənət dostu, yaxın yoldaş olub. O müsəbiqə həm də Şövkət Ələkbərovanın professional musiqi sənətinə bərdəfəlik gətirib. Çünki onu Üzeyir bəy özünün yaratdığı Azərbaycan Dövlət Xoruna işləməyə dəvət edirdi.

Şövkət xanımın 19 yaşında Böyük Vətən müharibəsi başlayıb. Geniş, işi konsert salonlarını soyuq, ölüm dolu sənətlər əvəz edib. O vaxt təhlükədən qorxub müxtəlif bəhanələrlə müharibəyə getməkdən boyun qaçıranlar da olub. Ancaq Şövkət bu barədə düşünməklə belə istəməyib. Çünki ölüm-itim ünvanlı o sənətlərdə onun canından artıq sevdiyi doğmaları varıyub. Şövkət Ələkbərova səsinə qəlbə ümidinə, təsəlliyyə çevirərək odun-alovun içərisində, öz ağrılarını da nəğmələrinə qatararaq oxuyub. Çox keçməyib ki, böyük

qardaşı Ələkbərin itkin düşməsi xəbərini eşidi. Bir tərəfdən onun, bir yandan da müharibənin qanlı döyüşlərində vuruşan qardaşlarının fikri ilə üzülən Şövkət xanım nəğmələri ilə cəbhədə döyüşən oğulları mübarizəyə, qələbəyə səsləyib. Heç kim bilməyib ki, uşaqlıqdan qardaşı Ələkbərin tarinin səsinə sığınaraq onun musiqisi ilə pərvazlanan Şövkət xanım özge tarzinin müşayiətilə oxuduqca qəlbə qan ağlayıb.

1945-ci ildən Filarmoniyanın solisti kimi işə başlayan Şövkət Ələkbərovanın ifasında səslənən xalq mahnıları, muğamlar, bəstəkar mahnıları Azərbaycanı oba-oba dolaşdı. Bu səs yurdumuzun sərhədlərini aşaraq dünyaya yayılıb. Onun xarici ölkələrə hər qastrol səfərindən sonra Şövkət səsinin, ifasının heyranlarının sayı artıb. İfa edəcəyi mahnıların seçimi ilə bağlı çox tələbkar olub Şövkət Ələkbərova.

Daha çox istedadına inandığı bəstəkarların əsərlərinə mürciət edib. Cahangir Cahangirov, Səid Rüstəmov, Tofiq Quliyev, Emin Səbitoğlu və başqaları belə bəstəkarlardandır. Ona görə də onun oxuduğu mahnıların hər biri təkəzəzənsiz ifaya görə deyil, həm də sözlərinə və musiqilərinin mətninə görə misilsiz sənət nümunəsi sayıla bilər. O, dövrünün artıq adları tarixləşən bəstəkarların bir çoxu ilə yaxından dost olub. İndi hey-rətə, məstliklə dinlədiyimiz mahnıların bir çoxu elə Şövkət Ələkbərovanın səsi, ifası üçün yazılıb. Müğənninin bir böyüklüyü də onda olub ki, səsi ilə istənilən nəğməni şöhrətləndirə bilib.

Asaf Zeynallı adına, Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəblərində dərs deyən sənətkar yetirmələrinə musiqi sənətində yalnız peşəkarların, fədakarların keçə biləcəyi yolu tanıdır. Onlara yalnız bu yolla getməyi tövsiyə edib. Şövkət Ələkbərova tələbləri üçün təkəzəzə sənət yox, həm də insanlığı məktəbi oğub. Onların hər birinə anı qayğısı ilə yanaşdı. Ancaq Şövkət xanım kədərini kimsə ilə bölməyib. Heç vaxt da nə qismətindən, nə də insanlardan giley-lənib, şikayətlənib. Bəlkə də ona görə ki, Şövkət xanıma dard verməklə kifayətlənməyən taleyi həmişə onu kədərli, əzablı ilə yalnız qoyaraq onlara təbəşinə təbəşməyi öyrədib. Ömrünün sonlarını



da ararib ahəstə-ahəstə: "Yazıq canım, elə mənə də həmişə yetim himayədarı olmaq düşdü - deyərdim - Atam gənc yaşlarında vəfat etdi. Ondan sonra böyük bir ailəni dolandırmıq lazım idi. Mən də qardaşlarımı qoşulub çalışdım ki, evə kömək olum. Sonra Ələkbər kin düşdü, ailəsi qaldı. Çox keçmədi, həyat yoldaşı da vəfat etdi. Körpə qızını mən böyütməli oldum. Elə o biri qardaşlarım, bacım, onların balaları da həmişə mənim əlimə baxdılar. Bir yandan da öz balalarını... Yetim saxlamaq elə bil alın yazım oldu".

Övladlarını təkbaşına böyütmək asan deyildi. Ancaq Şövkət xanıma daha çox üzən həyat yoldaşı, istedadlı rejissor Lətif Səforovun fəciəli ölümüydü. Onları hər ikisinin vurğunu olduğu sənət qarşılaşdırıb. Ekranlaşdırıldı "Bəxtiyar" filmindəki baş qəhrəmanın uşaqlıq mahnılarını səsləndirən Şövkətə Lətif Səforovun tanışlığı bir müddət sonra cəmi 8 il sürəcək evliliyə çevrildi. Şövkət xanım oğlu Bəşiri 6 yaşında atasız qoyub dünyaya gədən Lətifin ömrünün sonuna qədər hörmətlə anıb.

Yaxın qohumu Gülnarə xanım danışır: "Şövkət xanım ona "Lətif Bəşiroviç" deyərdi. Lətif müslim çox savadlı adam kimi xatırlayır. "Lətif Bəşiroviç" çox bilikli adamdı, bilirsən, nə qədər kitabları vardı" - deyərdi". Qızı Natəllanı, oğlu Bəşiri çətinliklə böyütsə də, onlara kimsəyə ağzı açmamağı, xahiş etməməyi öyrədib. Sonralar özünü qınayırmış da: "Bəlkə də uşaqlarımı başqa ruhda tərbiyə etməliydim. Onlar bu xasiyyətlə heç zaman həyatda özlərinə yer tapa bil-

məyəcəklər". Ömrünün qürubə üz tutan çağlarında taleyi onunla daha amansız davranıb. 48 yaşlı qızı Natəllə çarəsiz xəstəlikdən vəfat edib: "Daha mən də öldüm, yə-xəm bundan sonra" - deyib və doğrudan da bu ağrıya tələşməyib Şövkət xanım. Həmin gündə ölini Allahın dərğahına iki istəklə açdı: "Məni bu dünyadan nigaran aparma, İlahi" - deyərək, neçə illərdir ailə qursa da, övlad sevinci dada bilməyən oğlu Bəşirə övlad, bir də nakam qızı Natəllənin ilini görməyi arzulayıb. Onun son istəkləri yerinə yetib. Böyük sevincə başgə basdığı nəvəsinə öz adını verib. Gülnarə xanım danışır ki, Şövkət xanımın bu gün artıq təkəzəzə adını deyil, sənətinə də yaxınlaşmaqda olan körpəyə baxıb deyib: "Bu uşaq, gör, necə mənim ömrümün bu çətinə düşdü. Onun üçün heç bir şey edə bilmədim". Mən: "Siz ona öz adınızı vermisiniz. Şövkət üçün bundan artıq nə etmək olardı ki?" deyəndə elə sevinirdi... Tanrıdan umduğu ikinci istəyinə də çatıb Şövkət xanım. Ölüm ağrılarında yaşayan müğənninin qapısını Natəllənin ilindən iki həftə sonra döyüb. Yəqin ki, ölüm də bu ölməz sənətkarın qapısına naolac, ilahi bir əmrə boyun əyrək gəlib. Heç şübhəsiz, Şövkət xanıma dünyamızıdan apararkən, bu gözəl sənətkara bir vaxtlar "Oxu, gözəl"i ünvanlayan Saməd Vurğunun təbirincə desək, ölüm sevinməyib... Şövkət səsinin qulaqlardan çəkilməsinə ölüm də sevinmə bilməzdi. Amma o səs qeybə çəkilməyib, əbadi bir ömür qazanıb: oxu, Şövkət, oxu, Şövkət, qoy səsin, ürəklərdə kaman kimi titrəsin".